

Vaccinatie tegen COVID-19 van levensgroot belang bij psychose én speciaal bij clozapinegebruik

Bij COVID-19 is extra alertheid geboden bij mensen met een psychotische stoornis, omdat het beloop ongunstig is en de sterfte hoger. Preventie van een SARS-CoV-2 infectie heeft daarom bij hen, en in het bijzonder de clozapinegebruikers, grote prioriteit.

Mensen met een psychotische stoornis hebben niet alleen een verhoogd risico op infectie met SARS-CoV-2,^{1,2} maar ook op een ernstiger beloop, met meer complicaties en een grotere kans op overlijden.^{2,3,4} Dat komt door een ongezonde leefstijl (on gezond eten, te weinig bewegen en roken) en psychofarmacagebruik met daaruit resulterende somatische aandoeningen: obesitas, hypertensie, cardiovasculaire pathologie, COPD, DM type 2. Ook komen nier- en/of leveraandoeningen vaker voor. Bovendien beseffen mensen met psychotische klachten vaak onvoldoende dat voorzorgsmaatregelen van belang zijn, welke voorzorgsmaatregelen infectie kunnen voorkomen, signaleren ze symptomen veelal (te) laat en trekken (te) laat aan de bel bij hun artsen.⁵ Amerikaans onderzoek onder met SARS-CoV-2 geïnfecteerde opgenomen patiënten, dat corrigeerde voor de genoemde risicofactoren, liet zien dat de kans op overlijden bij mensen met schizofrenie 2,7 keer hoger ligt vergeleken met de algemene populatie.⁶ Een onderzoek in Israël vond, na correctie voor demografische en somatische risicofactoren, dat patiënten met schizofrenie tweemaal vaker met COVID-19 werden opgenomen in een somatisch ziekenhuis en de mortaliteit driemaal verhoogd was ten opzichte van patiënten zonder psychiatrische aandoening.⁷

Patiënten die clozapine gebruiken hebben bovendien meer risico op besmetting met SARS-CoV-2 dan patiënten met schizofrenie die andere antipsychotica gebruiken.^{8,9} Bij deze extra kwetsbare groep is de belangrijkste complicatie van een infectie met SARS-CoV-2 een gevaarlijke stijging van de clozapinespiegel, net als bij andere infecties en koorts.¹⁰ Bij een COVID-19 infectie kunnen een milde en kortstondige neutropenie en lymfopenie optreden, die geen gevolg van clozapine hoeven te zijn.

Vaccinatie tegen COVID-19

Bovenstaande feiten en argumenten hebben ervoor gezorgd dat bij de vaccinatie - terecht - voorrang wordt verleend aan mensen, die langdurig in een psychiatrische instelling zijn opgenomen, waardoor ze vanaf medio februari 2021 gevaccineerd worden. De actuele vaccinatieplanning van het ministerie van VWS voorziet vanaf maart resp. mei 2021 inenting tegen COVID-19 voor de groep vanaf 18 jaar uit medische (hoog-)risicogroepen door huisarts of ziekenhuis.¹¹

Omdat in de lijst van risicoverhogende aandoeningen psychose of schizofrenie niet voorkomt heeft de Clozapine Plus Werkgroep ervoor gepleit om mensen met een psychotische stoornis en in het bijzonder clozapinegebruikers tot een van de 'medische risicogroepen' te rekenen en hen eerder te vaccineren dan alleen op basis van leeftijd.¹² De NVvP legt dit actueel voor aan het ministerie van VWS. Het is nog niet bekend of dit gaat lukken, maar onafhankelijk daarvan is voorlichting over de risico's van COVID-19 en het belang van vaccinatie van groot belang voor deze doelgroep. Wij vragen u als behandelaar dan ook nadrukkelijk om deze onderwerpen met uw patiënten te bespreken.

Er zijn tot nu geen verontrustende berichten over invloed van de vaccinatie op de clozapinespiegel of het granulocytenaantal. Bij extra kwetsbare patiënten, zoals bij ouderen die clozapine gebruiken, patiënten met epilepsie of comedatie met een verhoogd risico op granulopenie (bijv. valproïnezuur of

carbamazepine), kan controle van het bloedbeeld en de clozapinespiegel vijf dagen na vaccinatie worden overwogen.

Literatuur

1. Novak P, Sanmartin MX, Ali MM, Chen J. Health conditions associated with severe illness from COVID-19 among individuals with serious mental illness. *Psychiatr Serv* 2020; appips202000300.
2. Wang Q, Xu R, Volkow ND. Increased risk of COVID-19 infection and mortality in people with mental disorders: analysis from electronic health records in the United States. *World Psychiatry* 2020; doi:10.1002/wps.20806.
3. Li L, Li F, Fortunati F, Krystal JH. Association of a prior psychiatric diagnosis with mortality among hospitalized patients with coronavirus disease 2019 (COVID-19) infection. *JAMA Netw Open* 2020; 3: e2023282.
4. Chen S, Jones PB, Underwood BR, Moore A, Bullmore ET, Banerjee S, e.a. The early impact of COVID-19 on mental health and community physical health services and their patients' mortality in Cambridgeshire and Peterborough, UK. *J Psychiatr Res* 2020; 131: 244-254.
5. Muruganandam P, Neelamegam S, Menon V, Alexander J, Chaturvedi SK. COVID-19 and severe mental illness: impact on patients and its relation with their awareness about COVID-19. *Psychiatry Res* 2020; 291: 113265.
6. Nemani K, Li C, Olfson M, Blessing EM, Razavian N, e.a. Association of psychiatric disorders with mortality among patients with COVID-19. *JAMA Psychiatry* 2021 Jan 27. doi: 10.1001/jamapsychiatry.2020.4442.
7. Tzur Bitan D, Krieger I, Kridin K, Komantscher D, Scheinman Y, e.a. COVID-19 Prevalence and Mortality Among Schizophrenia Patients: A Large-Scale Retrospective Cohort Study. *Schizophr Bull.* 2021; sbab012.
8. Govind R, Fonseca de Freitas D, Pritchard M, Hayes R, MacCabe J. Clozapine treatment and risk of COVID-19 infection: Retrospective cohort study. *Br J Psychiatry* 2020; 1-7.
9. De Leon J, Ruan C-J, Verdoux H, Wang C. Clozapine is strongly associated with the risk of pneumonia and inflammation. *General Psychiatry* 2020; 33: e100183.
10. Complicaties en controles bij patiënten met ernstige psychiatrische aandoeningen en clozapine tijdens de COVID-19 pandemie. *Tijdschr Psychiatr.* Aangeboden voor publicatie.
11. Ministerie van Algemene Zaken. (2021, 12 maart 2021). Overzicht 'Wie wordt wanneer gevaccineerd?' (versie 11 maart 2021) Rijksoverheid.nl. <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2021/03/12/overzicht-wie-wanneer-gevaccineerd>
12. Veerman SRT. COVID-19-vaccin voor patiënten met ernstige psychiatrische aandoeningen. *Tijdschr Psychiatr.* 2021; 63: 22-23.